

روزنامه جوان | شماره ۶۶۳۳ |

زنان

سرویس اجتماعی ۴۰۸۸۴۹۸۴۰

کفت وگو زهرا چقدری

رشد جمعیت کشور برای نخستین بار به زیر یک‌درصد رسید و حالا دو سالی می‌شود در رشد ۰/۷ درصدی در جا زده‌ایم و حتی نتوانسته‌ایم خودمان را به بالای یک‌درصد برسانیم. با وجود این حالا وضعیت‌مان با گذشته فرق می‌کند و برای جوانی جمعیت و حمایت از خانواده‌ها در این حوزه قانون داریم و از این منظر یک گام رو به جلو حرکت کرده‌ایم؛ قانونی که آبان ماه سال گذشته تصویب شد و حالا درست یک سال پس از تصویب و ابلاغ این قانون فرصت مناسبی برای واکاوی وضعیت جمعیت کشور است و اینکه ببینیم چقدر از این قانون اجرایی شده و آیا در طول یک سال گذشته با اجرای این قانون وضعیت جمعیت کشور تغییری کرده است؟
آنگور که صالح قاسمی، پژوهشگر و مسئول کارگروه جمعیت مرکز ارزیابی اجرای سیاست‌های کلی نظام می‌گوید، تاکنون تنها ۳۰درصد از قانونی جوانی جمعیت اجرایی شده و این اجرای ۳۰درصدی نمی‌تواند جلالت اجرای این قانون را به خانواده‌ها بچسباند. در عین حال با وجود اوضاع نامناسب آمارهای جمعیتی، امروز موضوع جمعیت و اهمیت آن در جامعه به یک گفتمان تبدیل شده‌است و این مسئله گام مهمی رویه آینده بهتر برای جمعیت ایران خواهد بود. مشروح این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

■ ■ ■

آقای قاسمی همانطور که مستحضرید قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در حالی وارد یک سالگی خود شده است که اجرای آن برای مردم و خانواده‌ها چندان محسوس نیست از نگاه شما به عنوان یکی از فعالان حوزه جمعیت طی یک سال گذشته چه میزان از این قانون اجرایی شده است؟

آنچه طی یک سال گذشته اتفاق افتاده است، با توجه به شرایطی که در کشور وجود دارد، از نظر من حداکثر ۳۰درصد این قانون در حال اجرایی شدن است و هنوز به درصد قابل قبول و قابل اتکایی نرسیده است و میزان اجرایی شدن آن به اندازه‌ای نیست که مردم شیرینی و حلاوت حمایت از فرزندآوری را در قانون را حس کرده باشد، لذا این میزان از اجرا بسیار کم است و باید هم خود قانونگذار نظارت و از دولت مطالبه داشته باشد و هم مردم، نخبگان و گروه‌های مردم‌نهاد اجرای حداکثری این قانون را مطالبه کنند.

آیا میزان کم اجرایی شدن قانون جوانی جمعیت به دلیل اشکالات این قانون است یا اشکال به مخرج این قانون جوانی جمعیت باز می‌گردد؟
قانون جوانی جمعیت و حمایت از خانواده قانون قایل دفاعی است. این قانون مسیر طولانی را برای تصویب طی کرده و امروز هیچ قانون بدیل و جایگزینی برای آن نداریم. به همین جهت است که می‌گویم قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، قانون جامع و قایل دفاعی است. به رغم اشکالاتی که احتمالا دارد، ولی بالاخره تنها قانونی است

که امروز در حوزه جمعیت وجود دارد و از این جهت ما از آن دفاع می‌کنیم، البته به این معنا نیست که این قانون اشکالگر ندارد، اشکالاتی دارد که ما آنها را احصا کرده‌ایم اما ضرورتی برای رسانه‌ای شدن این اشکالات نیست. اشکالات شناسایی و اعلام شده و برخی از مهم‌ترین آنها در حال برطرف شدن است، با این توضیح عرض می‌کنم که قانون جوانی است.

خبی از نظر شما تنها ۳۰درصد از قانون جوانی جمعیت اجرایی شده و این میزان از اجرای قانون قایل قبول نیست؟

۳۰درصد اجرایی شدن قانون جوانی جمعیت برای سال اول شاید قابل توجه باشد اما از حالا به بعد این میزان اجرا باید به بیش از ۵۰درصد برسد، به نحوی که مردم اجرای آن را کملاً حس و امتیازات آن را در زندگی‌شان کاملاً دریافت کنند.

در یک سال گذشته که قانون جوانی جمعیت و حمایت از خانواده تصویب و ابلاغ شده آیا آمارهای جمعیتی کشور تغییر مثبتی داشته است یا همچنان به لحاظ آماری وضعیت خوبی نداریم؟

ما به لحاظ آماری وضعیت خوبی نداریم و تمام آمارها

و شاخص‌های جمعیت‌شناختی رکوردهای حداقلی را ثبت کرده‌اند که در گذشته بی‌نظیر بوده است. فقط اینکه نرخ رشد جمعیت ما به کمترین حد و حدود ۰/۷درصد رسیده است و دو سال می‌شود که روی همین ۰/۷درصد مانده است، یعنی شیب روند کاهش نرخ رشد جمعیت کم شده است. این به این معنا نیست که نرخ رشد جمعیت افزایشی شده بلکه روند کاهش نرخ رشد جمعیت با شیب کمتری اتفاق می‌افتد، اما در مجموع همه شاخص‌های

جمعیت‌شناختی روندی نامطلوب دارند، بقیه شاخص‌ها هم همینطور.

جدای از آمارها و از منظر توجه به مسئله جمعیت، وضعیت جامعه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

اگر فراعخ از آمارها بخواهیم به موضوع نگاه داشته باشیم، در مجموع بازیگران حوزه جمعیت، ما امروز ستاد ملی جمعیت را داریم که در گذشته نداشتیم. جلسات این ستاد مستمر برگزار می‌شود که قبلاً نمی‌شد. همچنین این ستاد دبیری دارد که قبلاً منصوب نشده بود. به این تشکیل گفتمان جمعیت را اضافه کنید که به گفتمان بسیار قدرتمندی در کشور تبدیل شده است و امروز می‌توانیم بگوییم این گفتمان به گوش همه رسیده است که قبلاً این اتفاق نیفتاده

گفت‌وگوی «جوان» با مسئول کارگروه جمعیت مرکز ارزیابی اجرای سیاست‌های کلی نظام

فقط ۳۰درصد از قانون جوانی جمعیت اجرا شده

گفتمان جمعیت، گفتمان بسیار قدرتمندی در کشور شده و حالا همه از آن می‌گویند

بود. اگر همه اینها را کنار هم بگذاریم می‌بینیم به نظر می‌رسد دو تا سه سال آینده می‌توانیم جهش گفتمانی مسئله جمعیت را شاهد باشیم. امیدواریم این اتفاق بیفتد و این مشروط بر آن است که قانون اجرایی شود و مردم حلاوت و شیرینی امتیازهای موجود آن را در زندگی‌شان حس کنند.

شاید یکی از دلایل اجرای تنها ۳۰درصد از قانون جوانی جمعیت و حمایت از خانواده باور نداشتن برخی مسئولان و مدیران به این قانون و ناهماهنگی‌هایی است که از سوی برخی دستگاه‌ها صورت گرفته است. چند روز پیش رئیس دستگاه قضا از بر خورد قضایی با دستگاه‌های کم‌کار در این حوزه صحبت کردند و ظاهر امر خود قانون هم این پیگیری‌های قضایی مورد

یادداشت کبری فرشچی

اجرای قانون جوانی جمعیت مشمول پیگرد قضایی و حقوقی است و همین مسئله هم می‌تواند ضمانت اجرایی آن را بالاتر ببرد. این مسئله در متن قانون هم پیش‌بینی شده است. طبق ماده ۷۱ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، مستنکفین از اجرای این قانون، علاوه بر جبران خسارات وارده و اعمال مجازات، قانون رسیدگی به تخلفات اداری به مجازات حبس یا جزای نقدی درجه ۴ یا ۵ محکوم می‌شوند.

در تبصره‌های این ماده قانونی نیز آمده است: مقامات قانون مدیریت خدمات کشوری چنانچه در اجرای احکام این قانون ناظر بر وظایف خود اهمال یا ترک فعل یا ممانعت کنند، علاوه بر مجازات صدر این ماده به پنج تا ۵ اسال محرومیت از حقوق اجتماعی محکوم می‌شوند. همچنین سازمان بازرسی کل کشور و نهادهای امنیتی در حوزه نظارتی خویش مکلفند مستنکفین از اجرای این قانون را شناسایی و به مراجع قضایی معرفی کنند. در اجرای این حکم، مقام قضایی مکلف است نسبت به گزارش‌هایاصله و شکوایه‌های مردمی رسیدگی کند.

دریافت کردند، سال گذشته ۹۰هزار نفر از تسهیلات بانکی استفاده کردند.

دستگاه‌های کم‌کار تر
اما بخش‌های اجرایی نشده این قانون به مراتب بیشتر از مفاد اجرایی‌شده آن است، به گونه‌ای که هنوز اجرای قانون جوانی جمعیت برای مردم و عامه جامعه محسوس نبوده است. امیرحسین بانگی پور، رئیس کمیسیون مشترک طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده مجلس شورای اسلامی دربراه کم‌کارترین دستگاه‌ها در عمل به قانون جوانی جمعیت معتقد است: «متأسفانه عملکرد وزارت رفاه در اجرای قانون حمایت از خانواده صفر بوده‌است، دیروز هم با آقای مرتضوی، وزیر جدید این وزارتخانه جلسه داشتیم و به ایشان گفتیم و ایشان هم قول پیگیری سریع دادند، خوشدان هم این کم‌کاری را قبول داشتند و قرار شد قرارگاه این موضوع در کم‌کاری‌ها را قبول داشتند و قرار شد قرارگاه این موضوع در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی شکل بگیرد.»

بانگی پور با بیان اینکه از صداسوسیماینتظار بیشتری داشتیم تا در این موضوع قوی‌تر وارد شود، می‌افزاید: «نظارت این بود در سازمان صداسوسیمای قرارگاه محکمی در این زمینه ایجاد شود، برای کمک به ازدواج و فرزندآوری شدند.

بر اساس ماده واحده این طرح، در اجرای مواد این قانون در باره استفاده از امتیازات و تسهیلات با هدف تشویق فرزندآوری، چنانچه به موجب قوانین خاصی پرداخت این تسهیلات یا ارائه امتیازات، موکول به رعایت شرایط معینی شده یا مشمول ممنوعیت شده باشد، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مکلفند اعطای تسهیلات و امتیازات فوق را فقط با رعایت این قانون انجام دهند.

در عین حال طبق آمارها، در بخش تسهیلات بانکی اسمال بیش از ۵۰۰هزار نفر از زوج‌های جوان از بانک‌ها تسهیلات

کم‌کارها و پرکارهای اجرای قانون جوانی جمعیت در یک نگاه

■ **تسهیلات دریافت خودر و برای مادران**

دریافت کرد، سال گذشته ۹۰هزار نفر از تسهیلات بانکی استفاده کردند.

دستگاه‌های کم‌کار تر
اما بخش‌های اجرایی نشده این قانون به مراتب بیشتر از مفاد اجرایی‌شده آن است، به گونه‌ای که هنوز اجرای قانون جوانی جمعیت برای مردم و عامه جامعه محسوس نبوده است. امیرحسین بانگی پور، رئیس کمیسیون مشترک طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده مجلس شورای اسلامی دربراه کم‌کارترین دستگاه‌ها در عمل به قانون جوانی جمعیت معتقد است: «متأسفانه عملکرد وزارت رفاه در اجرای قانون حمایت از خانواده صفر بوده‌است، دیروز هم با آقای مرتضوی، وزیر جدید این وزارتخانه جلسه داشتیم و به ایشان گفتیم و ایشان هم قول پیگیری سریع دادند، خوشدان هم این کم‌کاری را قبول داشتند و قرار شد قرارگاه این موضوع در کم‌کاری‌ها را قبول داشتند و قرار شد قرارگاه این موضوع در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی شکل بگیرد.»

بانگی پور با بیان اینکه از صداسوسیماینتظار بیشتری داشتیم تا در این موضوع قوی‌تر وارد شود، می‌افزاید: «نظارت این بود در سازمان صداسوسیمای قرارگاه محکمی در این زمینه ایجاد شود، برای کمک به ازدواج و فرزندآوری شدند.

بر اساس ماده واحده این طرح، در اجرای مواد این قانون در باره استفاده از امتیازات و تسهیلات با هدف تشویق فرزندآوری، چنانچه به موجب قوانین خاصی پرداخت این تسهیلات یا ارائه امتیازات، موکول به رعایت شرایط معینی شده یا مشمول ممنوعیت شده باشد، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مکلفند اعطای تسهیلات و امتیازات فوق را فقط با رعایت این قانون انجام دهند.

در عین حال طبق آمارها، در بخش تسهیلات بانکی اسمال بیش از ۵۰۰هزار نفر از زوج‌های جوان از بانک‌ها تسهیلات

گزارش مهدی نیک‌ضمیر

درست یک‌سال از ابلاغ قانون جوانی می‌گذرد و تاکنون بسیاری از بندهای این قانون اجرایی نشده و اجرای آن برای عامه مردم محسوس نبوده است؛ قانونی که حالا در سالگرد تصویب و ابلاغش در دست اصلاح قرار گرفته و ماده‌وحدهای با دوفوریت به آن الحاق شد. بر اساس ماده واحده این طرح، در اجرای مواد این قانون در خصوص استفاده از امتیازات و تسهیلات با هدف تشویق فرزندآوری، چنانچه به موجب قوانین خاصی پرداخت این تسهیلات یا ارائه امتیازات، موکول به رعایت شرایط معینی یا مشمول ممنوعیت شده باشد، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مکلفند اعطای تسهیلات و امتیازات فوق را فقط با رعایت این قانون انجام دهند.

■ ■ ■

قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت از روز ۱۹ آبان ۱۴۰۰ بر اساس اصل ۸۵ قانون اساسی به مدت هفت سال به صورت آزمایشی از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی به رئیس قوه قضائیه ابلاغ شد.

در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به موضوعات مهم در حوزه زنان و خانواده، مسائل مربوط به جمعیت، ازدواج، فرزندآوری، اعطای تسهیلات سه خانواده‌ها برای تأمین مسکن، حوزه بهداشت و سلامت، مسائل معیشتی و رفاهی کارکنان، سیاست‌های تشویقی برای بانوان و موضوعات بسیار مهم در این قانون دیده شده است اما طی یک سال گذشته بسیاری از موارد این قانون هنوز اجرایی نشده و موارد متعددی از آن بر زمین مانده است.

■ **قانون جوانی جمعیت و حوزه سلامت**
۳۳ماده از قانون جوانی جمعیت یعنی ۶۳درصد این قانون مستقیم و غیرمستقیم به وزارت بهداشت ارتباط دارد که در ۲۰ماده، ۴۷درصد پیشرفت و در ۱۸ماده ۹۰درصد پیشرفت کسب شده و وزارت بهداشت همچنین در دو ماده نیز در حال پیگیری است.

■ **افزایش کمک‌هزینه اولاد و حق عائله‌مندی**
همچنین در اجرای ماده (۱۶) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰، کمک‌هزینه اولاد و حق عائله‌مندی تمامی گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر در دستگاه‌های مربوط در ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه و مشترکان صندوق‌های بازنشستگی کشوری و لشکری و سایر صندوق‌های بازنشستگی وابسته به دستگاه‌های اجرایی، به ترتیب به میزان ۱۰۰درصد و ۵۰درصد افزایش می‌یابد. بر این اساس لایحه دوفوریتی متناسب‌سازی حقوق کارکنان دولت و بازنشستگان کشوری و لشکری و ۲۰۰آرای موافق، ۱۸آی مختلف با شد تا سیاست‌های متنوع از ۱۳۳آرای مأخوذه کلیات آن به تصویب رسید.

■ **افزایش مرخصی زایمان**
۱۷قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت نیز شرایط

حداکثر ۳۰درصد قانون جوانی جمعیت در حال اجرایی شدن است و هنوز به‌درصد قابل قبول و قابل اتکایی نرسیده‌ایم. در واقع هنوز اجرایی شدن این قانون به اندازه‌ای نیست که مردم شیرینی و حلاوت حمایت از فرزندآوری را در قانون را حس کرده باشند، بنابراین باید هم خود قانونگذار نظارت و از دولت مطالبه داشته باشد و هم مردم، نخبگان و گروه‌های مردم‌نهاد اجرای حداکثری این قانون را مطالبه کنند

تأکید قرار گرفته است از نگاه شما بر خورد‌های قضایی مقدر می‌تواند برای به نتیجه این قانون اثر گذار باشد؟

به گمان من هم یکی از اتفاقاتی که بسیار ضروری است، بر خورد قانونی و حقوقی با مستنکفین از اجرای قانون جوانی جمعیت است که باید اتفاق بیفتد. چنانکه در قانون هم این مسئله وجود دارد و در مواد ۷۲ و ۷۳ به این مسئله اشاره شده است. امروز بخشی از مدیران و مسئولان کشور به جهت عدم‌اشراف به مسئله جمعیت و اهمیت و مضیقته زمانی آن، از اجرای قانون سر باز می‌زنند و استنکافی می‌کنند. بخشی هم به جهت مسئله‌های روزمره اولویت‌های ذهنی دیگری که دارند، اجرای قانون جوانی جمعیت را جدی نمی‌گیرند. اما این حقیقتاً به مسئله آسیب می‌زند. به نظر می‌رسد یکی از اقدامات درست همین است که حتماً باید مصداقی که این استنکاف از اجرای قانون‌شان کاملاً علامه‌نا اتفاق می‌افتد باید توسط بازرسی کل کشور قوه قضائیه شناسایی و برای آنها تشکیل پرونده داده شود و حتماً باید توخیح و بر اساس قانون تنبیه شوند، این مسئله هم رسانه‌ای شود تا سایر مدیران هم متوجه شوند اجرای قانون وظیفه آنهاست، و به ویژه در موضوع بسیار راهبردی و تعیین‌کننده جمعیت که امروز اهمیت آن دیگر بر کسی پوشیده نیست. من قائلم یکی از راه‌های اجرایی شدن قانون حتماً همین موضوع بر خورد قانونی با کم‌کارهای در اجرای قانون جوانی جمعیت است.

پیش‌بینی قانونی برای برخورد با کم‌کاری

در اجرای قانون جوانی جمعیت

این مأموریت‌ها نسبت به تکالیف سایر دستگاه‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار هستند، بر همین اساس ضروری است سازمان بازرسی به عنوان نهاد نظارتی، شاخص‌ها و معیارهای ارزیابی را در این خصوص به صورت مدون و ضابطه‌مند لحاظ کند.»

طبق تأکید قضایی القضات لازم است در خلال گزارشی که پیرامون عدم‌انجام تکالیف دستگاه‌ها در راستای اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت تدوین می‌شود به این مهم نیز توجه شود که آیا اعتبارات لازم به آن دستگاه در جهت اجرای قانون مزبور تخصیص یافته است یا خیر، این نکته به مردم نیز منعکس شود تا بدانند دلیل عدم‌اجرای قانون فوق‌الذکر از سوی یک نهاد چه بوده است.

حالا آنطور که ذبیح‌الله خدائیان، رئیس سازمان بازرسی کل کشور خیر می‌دهد، حسب دستور رئیس قوه قضائیه مبنی بر نظارت سازمان بازرسی بر اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت و در اجرای ماده ۷۱ سازمان بازرسی با تشکیل قرارگاه مرکزی نظارت بر اجرای این قانون در مرکز و متناظر آن در استان‌ها، به صورت مستمر بر اجرای قانون نظارت دارد.

به گفته وی، در این مدت تکالیف هر یک از دستگاه‌های مشمول قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، احصا و ابلاغ تکالیف مذکور به دستگاه‌های اجرایی نسبت به انجام خودظواهرتی و راستی آزمایی آنها اقدام شده است. خدائیان یکی از مراجع نظارت‌کننده بر اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت را که تکالیف مهمی نیز بر عهده دارد «ستاد ملی جمعیت» می‌داند که از جمله تکالیف این ستاد پیشنهاد اعتبار دستگاه‌های مرتبط با این قانون در بودجه سنوایی است که به رغم پیش‌بینی اعتباری در این خصوص، تاکنون در مورد نحوه توزیع آن دستورالعملی تهیه نشده و بودجه دستگاه‌های اجرایی تخصیص نیافته است و این امر موجب به تعویق افتادن تکالیف سایر مراجع خواهد بود.

رئیس سازمان بازرسی با بیان اینکه در نتیجه نظارت‌های این سازمان مشخص شد برخی دستگاه‌های اجرایی عملکرد مثبتی در انجام تکالیف خود در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت داشته و برخی نیز در انجام تکالیف خود ضعیف عمل کرده‌اند. دستگاه‌هایی مانند سازمان تأمین اجتماعی، سازمان برنامه و بودجه، سازمان اداری و استخدامی، مرکز آمار ایران، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، صندوق شکوفایی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت ورزش و جوانان و همچنین سازمان بهزیستی ۱۰ دستگاهی عنوان می‌شوند که عملکرد ضعیفی در این خصوص داشته‌اند و لازم است در اجرای وظایف محوله فعال تر اقدام کنند.